

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI
NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”
Nizomiy nomidagi TDPU
rektor **A.K.Kirgizbayev**
2023-yil

**KASBIY (IJODIY) IMTIHONLAR DASTURI VA
BAHOLASH MEZONI
(Kunduzgi va sirtqi bo‘lim uchun)**

**TASVIRIY SAN’AT (rangtasvir) va CHIZMACHILIK
fanlari**

**60111200 – “Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi”
bakalavriat ta’lim yo‘nalishi uchun**

TOSHKENT – 2023

Dastur Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti o'quv-uslubiy Kengashida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan. 2023-yil _____-sonli majlis bayoni.

Tuzuvchilar:

TDPU "Tasviriy san'at" kafedrasini mudiri,
dotsent U.N.Nurtayev

TDPU "Muhandislik va kompyuter grafikasi"
kafedrasini mudiri, dotsent N.E.Tashimov

Taqrizchilar:

MRDI "Teatr bezagi rangtasviri"
kafedrasini dotsenti O.A.Yusupov

TDPU "Tasviriy san'at" kafedrasini
professor, p.f.n., S.F.Abdirasilov

I. Kirish

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublika oliy ta'lim muassasalari bakalavriatiga kirish test sinovlarini o'tkazish tartibini takomillashtirish to'g'risida"gi 2017-yil 16-noyabrda PQ-3389-son qarori va Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 3-aprelda "Oliy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish tartibini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 261-son qaroriga muvofiq ushbu dastur ishlab chiqilgan.

"60111200 – Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha kasbiy (ijodiy) imtihon dasturi kasb-hunar maktablari hamda umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi tasviriy san'at va chizmachilik fanlari dasturi asosida tuzilgan bo'lib, abituriyentlarning amaliy ko'nikma va malakalarini aniqlash uchun mo'ljallangan. 60111200 – "Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" bakalavriat ta'lim yo'nalishiga hujjat topshurgan abituriyentlar kasbiy (ijodiy) imtihonda tasviriy san'at va muhandislik grafikasining asosi bo'lgan **rangtasvir** va **chizmachilik** fanlaridan amaliy ish bajarib, o'zlarining bilimlarini namoyon etadilar. Bajariladigan amaliy ishlar tasdiqlangan mezon asosida baholanadi.

II. Fanning maqsadi va vazifalari

60111200 – Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha o'qituvchilar tayyorlash bo'yicha kasbiy (ijodiy) imtihonlar abituriyentlarning tasviriy san'at va chizmachilik sohasida nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llay olishi bo'yicha amaliy ko'nikma va malakalarini aniqlash maqsadida o'tkaziladi.

Abituriyentlar ixtisoslikning quyidagi asosiy fanlaridan amaliy-ijodiy, grafik ishlar bajaradilar:

1. Tasviriy san'at (rangtasvir). Natyurmort qo'yilmasidagi buyumlarning o'zaro nisbati, havo perspektivasi va rang qonuniyatlari, kompozitsiya tuzilishi, yorug'-soya, tus tushunchalari negizida uy-ro'zg'or buyumlari, meva, sabzavotlar gipsli geometrik jismlar, sidirg'a va rangli mato fonida o'ziga qarab qog'oz formatida natyurmort tasvirini akvarel bo'yog'idan foydalanib amaliy ish bajarish malakalarini aniqlashdir.

2. Chizmachilik. Tarkibida tutashma elementlari mavjud bo'lgan detal chizmasini chizish, buyumning berilgan ikki proyeksiyasiga asosan yetishmovchi proyeksiyasini topish, kerakli qirqumlari bilan aksonometriyasini qog'oz formatida qalamda amaliy bajarish malakalarini aniqlashdir.

III. Abituriyent bilimiga qo'yiladigan talablar

1. Abituriyentdan rangtasvir fanidan natyurmortni qog'ozga to'g'ri joylashtirishi, ufq chizig'ini to'g'ri topishi, predmetlarning hajmi, o'zaro nisbatini to'g'ri topishi, perspektiva qonuniga rioya qilishi, soya-yorug', refleksi to'g'ri topishi, akvarel bo'yog'i texnikasidan to'g'ri foydalanishi, naturadagi buyum hajmlarini to'g'ri aks ettirishi, buyumlardagi soya va yorug'larni to'g'ri aniqlashi, buyumlarning fakturasini (gips, sopol, metall, mato, va hokazolar) topishi, qo'yilgan vazifa to'liq bajarishi talab etiladi.

2. Abiturientdan chizmachilik fanidan tutashma markazini, tutashma nuqtalarini to'g'ri topishi, tutashmani silliq ravon tutashdirishi, berilgan ikki proyeksiyani to'g'ri ko'chirishi, masshtabni to'g'ri tanlashi, yetishmovchi proyeksiyani to'g'ri topishi, qirquimlarni to'g'ri bajarishi, aksionometrik proyeksiyani qirquimlari bilan to'g'ri bajara olishi, chizmalarda chiziq turlariga, o'lchamlar qo'yishda qoidaga rioya qilishi, chizmalarni qog'ozga to'g'ri joylashtira bilishi va ishni sifatli bajarishi talab etiladi.

Abituriyent jadval bo'yicha belgilangan kunda har bir fanga 3 astronomik soat (180 daqiqa) vaqt davomida grafik ish bajaradi. Tasviriy san'at (rangtasvir) hamda chizmachilik fanlari bo'yicha bajariladigan ish qog'ozining o'lchami A3 formatda bo'ladi.

Bu ishlarni baholash quyidagi tartibda amalga oshiriladi: Tasviriy san'at (rangtasvir) fanidan bajarilgan ishga 10 tadan savol, chizmachilikdan 13 ta savol qo'yiladi va bu savollarga sinov o'tkazuvchi komissiya a'zolari bajarilgan ishning hajmi va sifatiga qarab ball qo'yadilar. Har bir fan bo'yicha ballar quyidagicha yoziladi va umumlashtiriladi.

Mazkur yo'nalishda kasbiy (ijodiy) imtihonlar uchun qo'yiladigan maksimal ball – 156 ni tashkil etadi,

Rangtasvir - 78,0 ball
Chizmachilik - 78,0 ball

RANGTASVIR

№	Savollar mazmuni	To'liq javob uchun ball
1	Natyurmort qog'ozga to'g'ri joylashtirilgan	0-7 gacha
2	Ufq chizig'i to'g'ri topilgan	0-7 gacha
3	Pre'dmetlarning hajmi, o'zaro nisbati to'g'ri topilgan	0-8 gacha
4	Navo perspektiva qonuniga rioya qilingan	0-8 gacha
5	Soya, yorug', refleks to'g'ri topilgan	0-8 gacha
6	Akvarel bo'yog'i texnikasidan to'g'ri foydalangan	0-8 gacha
7	Naturadagi buyum hajmlari to'g'ri aks etirilgan	0-8 gacha
8	Buyumlardagi soya va yorug'lar to'g'ri aniqlangan	0-8 gacha
9	Buyumlarning fakturasi (gips, sopol, metall, mato, va hokazolar) topilgan	0-8 gacha
10	Qo'yilgan vazifa to'liq bajarilgan	0-8 gacha

Rangtasvir bo'yicha abiturientlarning to'plashi mumkin bo'lgan maksimal ballarning umumiy miqdori – **78,0 ball**

CHIZMACHILIK

№	Savollar mazmuni	To'liq javob uchun ball
---	------------------	-------------------------

1	Tutashma markazi to'g'ri topilgan	0-6 gacha
2	Tutashma nuqtalari to'g'ri topilgan	0-6 gacha
3	Tutashma silliq ravon tutashdirilgan	0-6 gacha
4	Tutashma bajarishdagi geometrik yasashlarning to'g'ri tatbiq qilinganligi va u chizmada saqlanganligi	0-6 gacha
5	Berilgan ikki proyeksiya to'g'ri ko'chirilgan, masshtab to'g'ri tanlangan	0-6 gacha
6	Yetishmovchi proyeksiya to'g'ri topilgan	0-6 gacha
7	Qirquimlar to'g'ri bajarilgan	0-6 gacha
8	Aksionometrik proyeksiya to'g'ri boshlangan	0-6 gacha
9	Aksionometrik proyeksiya tugallangan	0-6 gacha
10	Aksionometriyada qirqim to'g'ri bajarilgan	0-6 gacha
11	Chizmalarda chiziq turlariga rioya qilingan	0-6 gacha
12	O'lchamlar qo'yishda qoidaga rioya qilingan	0-6 gacha
13	Chizmalar chizma qog'oziga to'g'ri joylashtirilgan va sifatli bajarilgan	0-6 gacha

Chizmachilik bo'yicha abiturientlarning to'plashi mumkin bo'lgan maksimal ball - **78,0 ball**

V. Kasbiy (ijodiy) imtihonlarni o'tkazish tartibi

60111200 – Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi bakalavriat ta'lim yo'nalishiga hujjat topshirgan abiturient jadval asosida belgilangan kunda, har bir fandan 3 astronomik soat vaqt davomida chizmachilik fanidan grafik ish hamda rangtasvir fanidan natyurmort qo'yilmasini bajaradilar. Qabul komissiyasi tomonidan shakllantirilgan guruhlar 20-30 nafar abiturientlardan iborat bo'lib, kasbiy (ijodiy) imtihon guruhlar bo'yicha o'tkaziladi. Kasbiy (ijodiy) imtihon rangtasvir fanidan molbert va planshetlar bilan jihozlangan xonalarda hamda chizmachilik fanidan stol-stul bilan jihozlangan xonalarda o'tkaziladi.

Tasviriy san'at (rangtasvir). Tasviriy san'at nazariyasi asosida natyurmortning o'zaro nisbati, havo perspektivasi qonuniyatlari, kompozitsiya tuzilishi, yorug' va soya tushunchalari negizida gipsli geometrik jism, uy-ro'zg'or buyumlari, meva va sabzavotlar rangli mato fonida o'ziga qarab tasviri rangda bajariladi.

Chizmachilik. Chizmachilik fanidagi vazifalar O'zDStga rioya qilgan holda bajariladi. Tarkibida tutashma elementlari mavjud bo'lgan detal chizmasini chizish, buyumlarning berilgan ikki proyeksiyasiga asosan yetishmovchi proyeksiyasini topish, kerakli qirquimlari bilan aksionometriyasini qog'oz formatida qalamda amaliy bajarish malakalarini aniqlashdir.

Bajarilgan ishlarni baholash quyidagi tartibda amalga oshiriladi: rangtasvir fani bo'yicha ish to'liq va to'g'ri bajarilgan bo'lsa, baholash mezoniga mos ravishda 0 (nol) ballidan 7 (8) ballgacha, chizmachilik fanidan ish to'liq va to'g'ri bajarilgan bo'lsa, baholash mezoniga mos ravishda 0 (nol) ballidan 6 (olti) ballgacha belgilanadi.

Fan bo'yicha sinov o'tkazuvchi komissiya a'zolaridan tashkil etadi va ular shu ta'lim yo'nalishiga kadrlar tayyorlovchi kafedralar professor-o'qituvchilari tarkibidan jalb etiladi.

VI. Apellyatsiya tartibi

Abituriyentlar tomonidan kasbiy (ijodiy) imtihon natijalari bo'yicha universitet qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishlash hay'atiga natijalar e'lon qilingan kundan boshlab 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin. Murojaat mazmunida faqat o'zining ballari haqida bo'lsa qabul qilinadi, lekin boshqa abituriyentlar haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.